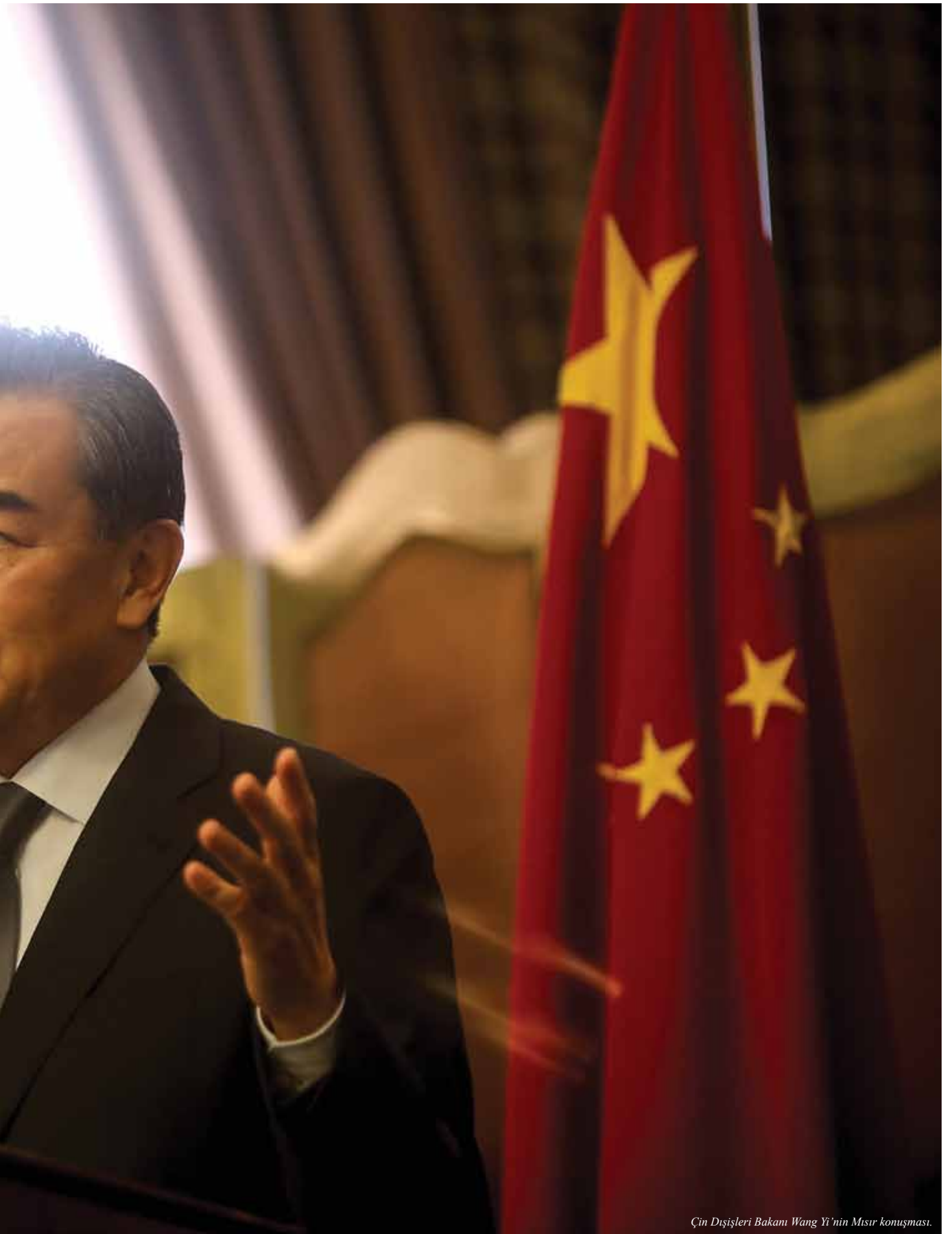

KAPAK DOSYASI

ÇİN, MISIR'IN EN İYİ DOSTU MU OLUYOR?

Çin ile Mısır arasındaki yakınlaşma, Kahire'deki rejim değişikliğine rağmen hız kesmedi. Ekonomik kalkınmayı hedefleyen ancak Batı'dan da giderek uzaklaşan Mısır ile Ortadoğu'da siyasi anlamda daha fazla aktif olmak ve ekonomik güvenliğini teminat altına almak isteyen Çin, birbirleri için iyi birer ortak olma potansiyeli taşıyorlar.

Altay ATLI

Çin Dışışleri Bakanı Wang Yi'nin Mısır konuşması.

Geçtiğimiz haftalarda Kahire'ye resmi bir ziyaret gerçekleştiren Çin Dışişleri Bakanı Wang Yi, Mısır Devlet Başkanı Abdülfettah Sisi'ye Çinli mevkidaşı Xi Jinping'in mesajını ilettiler. Çin haber kaynaklarının açıkladığı metne göre Xi, iki ülke arasındaki ilişkilerin geliştirilmesine verdiği önemi vurguladığı mesajında Sisi'yi "devlet başkanlığına seçilmesinden dolayı bir kez daha tebrik ediyor" ve "Sisi'nin liderliğinde Mısır'ın yakın bir gelecekte siyasi dönüşümünü tamamlayacağına ve daha müreffeh bir gelecek için kalkınma yolunda ilerlemeye başlayacağına inandığımı" belirtiyordu.

Çok değil, iki sene öncesine, Ağustos 2012'ye dönelim. O dönem Mısır'da seçimle başa gelen ve ülkenin seçilmiş ilk lideri olan Muhammed Mursi, Ortadoğu dışına ilk resmi ziyaretini Washington'a değil Pekin'e yapmıştı. Söz konusu ziyarette gerek Mursi gerekse görüştüğü Çinli devlet adamları iki ülke arasındaki ilişkilerin stratejik özelliği üzerinde durmuşlar ve bu ilişkileri geliştirmeye yönelik somut anlaşmalara imza atmışlardı.

Çin'in iki yıl önce Mursi'ye ve günümüzde de Sisi'ye verdiği mesajların benzerliği dikkat çekici. Bu benzerlik, Pekin hükümetinin Mısır'a yaklaşımının ülkedeki rejim değişikliğinden etkilenmeyen bir devamlılık arz ettiğini gösteriyor. Mısır'da devlet başkanlığı koltuğunu Mursi'den alıp Sisi'ye kazandıran sürecin demokratik meşruiyetinin zayıf olması, Çin'in otoriter yönetimi için bu ülkeyle ilişkiler konusunda bir sorun teşkil etmemişe benziyor. Mursi zamanında iki taraf arasında, hatta Hüsnü Mübarek'in son döneminden itibaren, ivme kazanan ilişkiler, karşılıklı fayda çerçevesinde gelişmeye devam ediyor.

Soğuk Savaş'a dayanan ilişkiler

Çin ile Mısır arasındaki ilişkilerin kökeni aslında Soğuk Savaş'a dayanıyor. Mısır, 1956 yılında Çin Halk Cumhuriyeti'ni tanıyan ilk ülkelerden birisi olmuş ve iki ülke dönemin çift kutuplu küresel yapısına bir meydan okuma olan Bağlantısızlar Hareketi'ne öncülük etmişti. Mübarek zamanında Mısır, ABD'nin sadık bir müttefikiydi, ancak bu dönemin sonlarında -Çin'in küresel ekonominin basat aktörlerinden birisi haline geldiği bir konjonktür içerisinde- iki ülke arasında ekonomik açılımlar hız kazanmaya

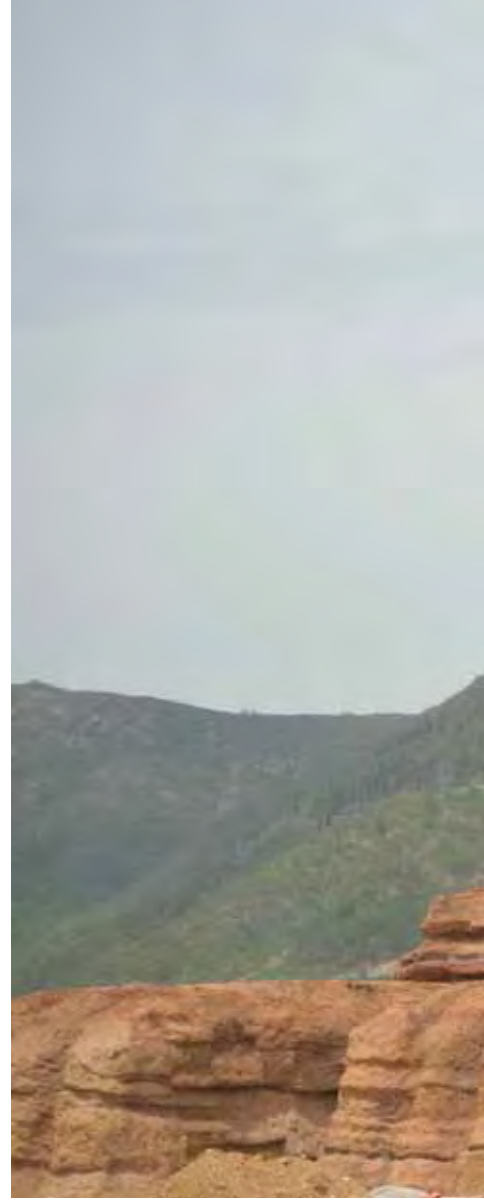
başladı. Örneğin, hâlihazırda faaliyette olan Çin-Mısır-Süveyş Ekonomik ve Ticari İşbirliği Bölgesi'nin ilk adımları Mübarek'in 1999 yılında Çin'e yaptığı ziyaret sırasında atıldı ve proje 2008 yılında hayata geçirildi.

Mübarek'le başlayan süreç, devrik Devlet Başkanı Mursi zamanında hız kazandı. Mursi'nin 2012'deki Çin ziyareti, siyasi anlamda Mısır'ın ABD'nin yörüngesinden uzaklaşarak alternatif ittifaklar içerisine girebileceğinin işareti olarak ele alınırken ekonomik anlamda da somut girişimlere sahne oldu. Bu ziyaret sırasında iki ülke arasında toplam değeri 4,9 milyar dolar olan yatırım ve ticaret anlaşmalarına imza atıldı. 2011-2013 arasında Çin'in Mısır'daki yatırımları yüzde 60 oranında arttı; Mursi döneminde Süveyş'teki ortak ticaret bölgesinin kapasitesi toplam değeri 500 milyon dolardan 2 milyar dolara çıkartılacak şekilde artırıldı ve iki ülke arasındaki ticaret de yükselişini düzenli olarak sürdürdü. 2007 yılında 1,8 milyar dolar olan ticaret hacmi, 2011 sonunda 6,3 milyar dolara, 2013 sonunda ise 7,6 milyar dolara yükseldi.

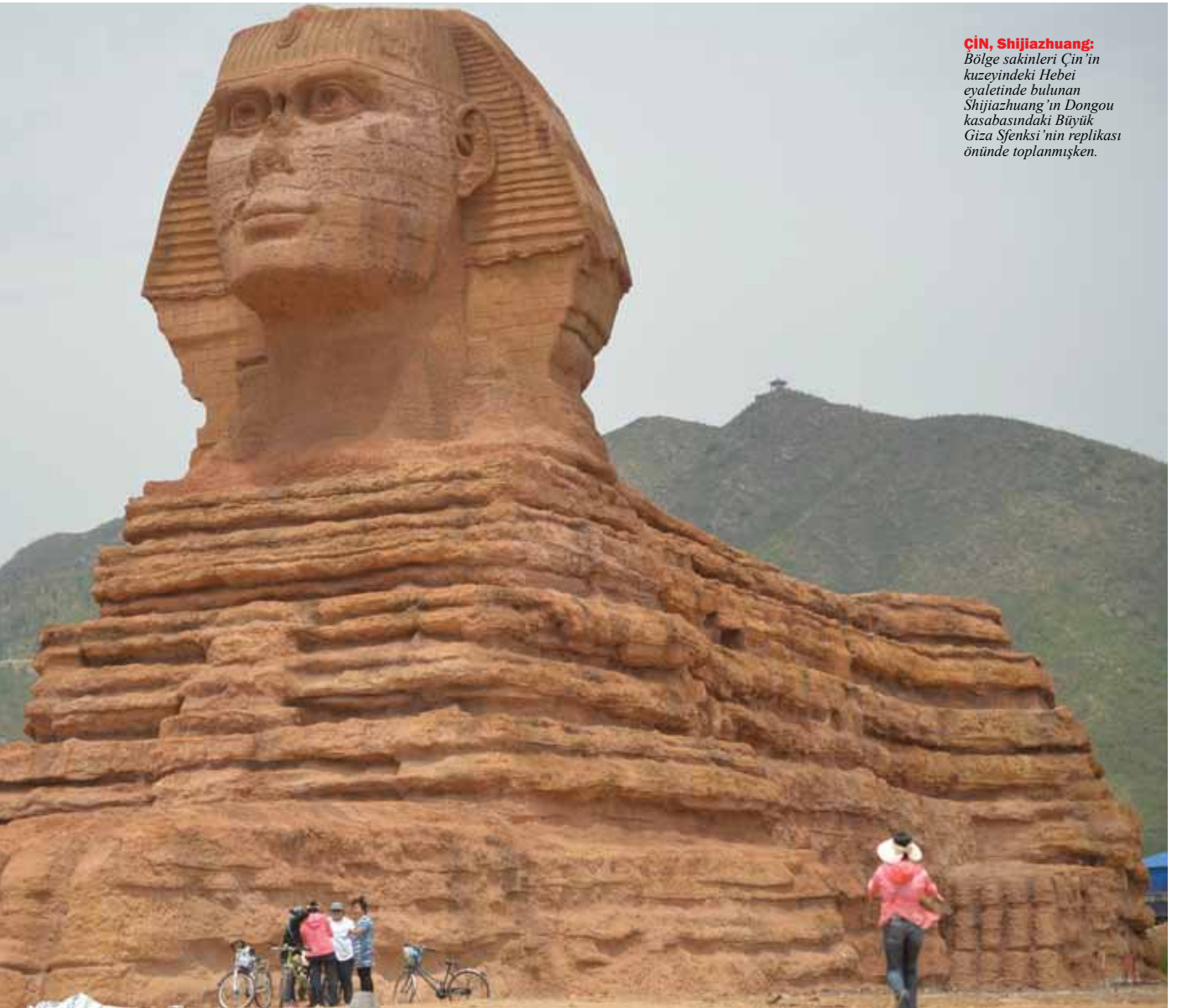
Sisi döneminde ise bu sürecin devam edeceğini, Çin ile Mısır'ın gerek siyasi gerekse ekonomik açıdan yakınlaşmayı sürdüreceklerini öngörmek mümkün. Seçimle göreve gelen Mursi'nin darbe ile devrilmesinin sonrasında Batı tarafından dışlanan ve hem ABD hem de Avrupa Birliği'yle ilişkileri zayıflayan Kahire, dış politikasında yeni bir alan açma, yeniden bir denge kurma arayışında. Bu anlamda da Çin, Sisi yönetimi için iyi bir tercih oluşturuyor. (Bu yazının kaleme alındığı anlarda Mısır Devlet Başkanı Abdülfettah Sisi'nin resmi bir ziyaret için Moskova'da bulunduğunu da not düşelim.) Ekonomik açıdan ise Mısır'ın kalkınmaya, insanların refah seviyesini yükseltmeye ihtiyacı var. Bu yönüyle Batı'dan gelen yatırım akışının kesildiği bir dönemde Çin sermayesi, Mısır'ın ekonomik ihtiyaçlarının karşılanması için cazip bir finansman kaynağı sunuyor.

Çin, Ortadoğu'da siyasi aktivizmini artırıyor

Çin için ise Mısır, Ortadoğu ve Doğu Akdeniz coğrafyasındaki açılımları bağlamında artan bir öneme sahip. Ortadoğu'daki hidrokarbon kaynaklarına bağımlılığı giderek artmakta olan Çin,

enerji güvenliğini teminat altına alabilmek için bölge siyasetinde daha fazla aktif olmaya, kendisini kural uygulayıcı değil kural koyucu olarak konumlandırmaya çalışıyor. 2012'de Suriye konusundaki yaptırımlara yönelik Birleşmiş Milletler karar tasarısını veto etmesinden sonraki süreçte Çin'in Ortadoğu'daki siyasi aktivizminin yoğunlaştığını görüyoruz. Pekin'in bu süreç içerisinde Ortadoğu'da beraber hareket ettiği Moskova'nın Ukrayna krizi nedeni ile yaptırımlarla yalnızlaşması da Çin'i bölgede ek müttefik arayışlarına itiyor. Yazının başında bahsettiğimiz Dışişleri Bakanı Wang'ın Mısır ziyareti sırasında

ÇİN, Shijiazhuang:
Bölge sakinleri Çin'in kuzeyindeki Hebei eyaletinde bulunan Shijiazhuang'ın Dongou kasabasında bulunan Büyük Giza Sfenksi'nin replikası önünde toplanmışken.

da Gazze için beş maddelik bir ateşkes planı sunması ve Filistin'e uygulanan ambargoya son vermesi için Kahire'den İsrail'e bir çağrı yapması, bu anlamda dikkat çekici bir gelişme.

Ekonomik açıdan ise Mısır, Çin için iyi bir pazar ama ülkenin asıl önemi Süveyş Kanalı'ndan, başka bir deyişle Mısır'ın Hint Okyanusu ve Kızıldeniz'i Akdeniz'e bağlayan konumundan kaynaklanıyor. Bu konum, Çin'in Avrupa'ya uzanan deniz nakliyat hatlarının kilit noktasını oluşturuyor. Çin'in Mısır'a yatırımlarını da bu hatlar üzerindeki varlığını güçlendirmeye yönelik şekillendirdiğini görmek müm-

kün. Ancak Çin'in bu konuda son derece pragmatik davrandığını da belirtmekte fayda var. Tek bir geçit noktasına bağımlı kalmak istemeyen Çin'in, İsrail'in Kızıldeniz'deki Eilat Limanı'nı yine aynı ülkenin Akdeniz kıyısındaki Aşdod Limanı'na bağlayacak olan üç yüz kilometrelik "Red-Med" demiryolu kargo projesine de ilgi gösterdiği biliniyor. Hayata geçirilmesi halinde bu projenin Süveyş'e nazaran daha düşük maliyetli ve daha az risk taşıyan bir alternatif sunacağını ve bu alternatifin avantajlarından da en fazla Çin ihracat mallarını taşıyan konteyner gemilerinin faydalanacağını öngörmek zor değil.

Pekin, Ortadoğu'da farklı alternatifleri ve farklı ortaklık potansiyellerini değerlendirse de esas olarak Kahire ile ilişkilerine büyük önem veriyor ve özen gösteriyor. Son Sfenks vakası bu özenin sembolik de olsa dikkat çekici bir işareti. Çin'in Hebei eyaletindeki Shijiazhuang kenti yakınlarında, Mısır'ın meşhur Sfenks heykelinin turistik amaçlı bir kopyası bulunuyordu. Geçtiğimiz Mayıs ayında Mısır hükümetinin şikâyeti üzerine Çin derhal bu heykeli kaldırdı. Batı'nın mesafeli durduğu Sisi yönetimi için Pekin, güvenilir ve faydalı bir ortak. Çin, gerçekten de yakın gelecekte Mısır'ın en iyi dostu olabilir. ■